

pedagógiának Magyarországon egyetlen nagydoktora sincs. Továbbá az sem véletlen, hogy az a néhány ténylegesen tudományos fokozattal rendelkező kutató, aki a történelem metodikát műveli, történet- vagy neveléstudományból kvalifikálta magát, míg munkássága természetesen másirányú, durván szólva szakterületükön „képesítés nélküli” kutatók.

– *Szorosabb kapcsolatot a hétköznapi gyakorlatával is!* Vonjunk be fokozottabban tárgyunk, a metodika oktatásába a tantárgypedagógiai ismeretterjesztésbe, sőt kutatásokba a gyakorlat professzorait, a legjobb tanárokat. Egyre inkább hajlunk a tantárgypedagógia egyetemi-főiskolai oktatásában a történelemtanítás elméletére és gyakorlatára tagolásra, ez utóbbi tanítását legjobb vezető tanárainkra bízva.

Mi kellene szaktárgyunk metodikájának oktatásához? Először is elméleti és gyakorlati jegyzet (utóbbi készítését elkezdtük), metodikai olvasókönyv (Szabolcs Ottónak és Zsoldosné Olay Ágnesnek több mint fél évtizede kész tervezete van ehhez), egy óraleírásokat és -ötleteket tartalmazó tantárgypedagógiai kézikönyv (hasonló a Didaktikai gyakorlatokhoz), mely afféle modern vezérkönyv lehetne, akár iskolatípusonként (pl. alapiskolában nincs tanári kézikönyv). Szükség lenne a tantárgytörténet művelésére is, mellyel tantárgyi „identitástudatot” lehetne formálni. (Az utolsó ilyen jellegű összefoglalás 1970-ben jelent meg.)

Fontos – bár az utóbbi években több ilyen jellegű kiadvány jelent meg, mint előtte évtizedekig együttvéve – más országok, régiók történelemtanításának, metodikai kiadványainak a folyamatos megjelentetése, egyfajta „összehasonlító tantárgypedagógia” művelése is.

KATONA ANDRÁS

Magyarország Európában

Úgy vélem, kellene a modern történelemszemléletű összefoglaló munkák, a jó kézikönyvek, a hiteles és alapos forrásgyűjtemények. Ha ezek a rendelkezésünkre áll(ná)nak, akkor könnyebb (lenne) a történelemtanításban is érzékelhető „zűrzavar” kiküszöbölése, tisztázása. Talán segíthet ebben – a megváltozott viszonyok között eligazodni – tanárnak és diáknak egyaránt Nagy László történész legújabb, Magyarország Európában című könyve.

A főleg XVI–XVIII. századi magyar hadtörténelem kutatásával foglalkozó történész nem kevesebbre vállalkozott, mint a magyar történelem ezer esztendejének történéseit összefoglalni és azt olvasmányos formában a nagyközönség elé tárni. A vállalkozás csak dicsérhető, bár úgy vélem, hogy egy ilyen összefoglaló munka – melyet a magam részéről nem neveznék monográfiának – több szerzőt is elbír volna. A több évszázad történetének alapos ismeretével bíró történészek ideje már lejárt, így minden ilyen összegzésre vállalkozó szerzőnek szembe kell néznie azzal, hogy saját kutatási területén kívül mások kutatási eredményének a rezümálására tehet kísérletet. Nem mindegy azonban, hogy ez a „rezümálás” milyenre sikeredik. Nagy László könyve esetében azt mondhatjuk, hogy sikeres összegzés, a tőle megszokott szépírói stílusban, olvasmányos formában. Nem szabad azt sem elfelejtenünk, hogy Nagy László kötete elsősorban a MB Rendőr-tiszti Főiskola hallgatóinak íródott, tankönyvként, hogy a hallgatók – akik gyakorlatilag alig két esztendeje tanulnak történelmet! – megismerkedjenek Magyarország több mint tíz évszázados történelmével, illetve annak fontosabb történéseivel.

Mint minden hasonló munka, így ez is valamilyen vezérfonalat választott magának, melyre felfűzi a történelmet. Nagy László kötetében ez a vezérfonal a hadtörténelem. Ezt nemcsak a szerző hadtörténelmi mivolta, de országunk sok évszázados történelme is indokolja. Ha belegondolunk, alig adódott néhány olyan évtizede a magyarságnak a Kárpát-medencében, mely ne hadakozással, támadó és védő háborúkkal telt volna el. Ennek

következtében a munka nem sok teret szentel a gazdaság-, társadalom- és kultúrtörténetnek, bár a szerző saját korszakában azon területeknek is jó ismerője.

A szerzőt csak dicsérni lehet a címadásért: Magyarország Európában. Manapság, amikor mindenki arról beszél, hogy miként megyünk, indulunk, baktatunk stb. Európába, akkor jó kézbe venni olyan könyvet, amely azt igazolja: több mint ezer éve ott vagyunk. Tény, hogy voltak, vannak akik szeretnének bennünket nem odatartozónak látni, kiszorítani onét, ám hogy nem sikerült és nem sikerül nekik, az megint csak tény.

Mivel a munka tankönyv, illetve tankönyvjellegű, ezért csak dicsérhető a térképek, vázlatok, illusztrációk közreadása, amelyeket a gyenge nyomdai kivitel sem tudott teljesen „kiszűrni” a kötetből.

Mint a legtöbb recenziós írója is igen érdeklődve olvasta a szerző által felhasznált, illetve ajánlott irodalom jegyzékét. Az, még ha csak válogatás is, bizony kívánivalókat hagy maga után. Nem tudni pontosan, hogy mely szempontok szerint találtott egy-egy munka figyelemre méltónak, és más miért maradt ki. Úgy tetszik, hogy több, eredményeit már többszörösen meghaladott feldolgozás bekerült a jegyzékbe, míg hiányoznak olyan fontos kiadványok, mint például a háromkötetes Erdély története. Számos kötet nehezen hozzáférhető kiadása van megadva, így pl. *Horthy Miklós* és *Lakatos Géza* emlékiratai, pedig azok a közelmúltban már Magyarországon is napvilágot láttak. Úgy vélem, a szerző két hivatkozott előadásán túl, a fel nem sorolt fontos alapmunkák között is vannak olyanok, amelyek sokat segíthetnének az olvasóknak – többségükben nyilván diákok – az alaposabb tájékozódásban.

Természetesen minden szerző a saját „ízlése”, ismeretei alapján állítja össze a felhasznált, illetve a javasolt irodalomjegyzéket, de egy alapos összeállítás után jöhetett volna a szelekció, mely érthetően a hadtörténeti feldolgozásokat részesítette előnyben. (A recenziós ennek csak örül, hiszen a történetírásnak egy kissé mostohán kezelt „ága” kaphat így nagyobb figyelmet.)

Amikor a recenziós összességében jó véleménnyel teheti le a könyvet, akkor azonban nem feledkezhet meg arról – és tankönyvként használandó feldolgozásoknál ez még inkább fontos! –, hogy mint valamennyiünk munkájában, ebben is akadnak hibák, elírások, tévedések. Nem szándékozom részletes és teljes hibajegyzéket összeállítani, csak néhány dologra utalok. Így pl. arra, hogy a *Mussolini* névvel fémjelzett észak-olaszországi „állam” nem az Olasz Szocialista Köztársaság, hanem a Salói Szociális Köztársaság nevet viselte. Szociális és szocialista között jelentős a különbség, természetesen az is lehetséges, hogy ez a szedőnek így szimpatikusabb volt. Ma már nem szoktunk volt a magyar királyi honvédséget a dehonesztáló „Horthy-hadsereg” kifejezéssel kiváltani, mivel az egykori honvédség nem Horthy Miklós magán bandériuma volt, de nem írhatunk Demokratikus Magyar Hadseregről sem – főleg így, nagybetűvel –, mivel az 1944–45-ben Debrecenben szervezni kezdett magyar honvédség nem viselte ezt a nevet. A „köznapí” megnevezése lett „demokratikus hadsereg” (csak zárójelben az „értőknek és hadviselteknek”: demokratikus hadsereg nem létezik, a hadsereg mindenütt egyforma, abban a pillanatban, ha demokratikus, elveszíti hadsereg jellegét). Mellesleg a Debrecenben volt *Kéri Kálmán* nem y-nal írta nevét, *Miklós Béla* nemesi előneve – dálnoki – pedig nem vált családnévvé. Ismereteim szerint a Szovjetunió „csak” 1939. szeptember közepén támadt Lengyelországra, a németek elleni háborúra pedig készült. Sándor jugoszláv királyt egy macedón titkos szervezet tagjai gyilkolták meg. A magyar szövegben a k.u.k. kiváltható a cs. és kir.-al, és ha megadjuk néhány politikai eredeti nevét, mint pl. *Lenin*, *Sztálin*, *Hitler*, akkor célszerű következetesnek lenni és megtenni ezt *Tito* vagy *Rákosi Máttyás* esetében is.

E rövid – és nem teljes – felsorolás nem „számonkérés”, inkább figyelemfelkeltés mindazok számára, akik kézbe veszik és olvassák Nagy László munkáját, amely hasznos olvasmány, és ha az érdeklődő kiegészíti az abban foglaltakat különböző szakmunkák eredményeivel, akkor jó fogódzót kaphat a magyar történelem megismeréséhez.

Nagy László: *Magyarország Európában. A honfoglalástól a közelmúltig.*
(Honffy Kiadó, Budapest, 1993. 309. p.)
